

RĂVAȘUL

Editor și redactor resp.

Petru P. Barițiu

Adresa: Cluj, Jókai u. 6.

Abonamentul pe 1 an 10 cor.
» pe o jumătate de an 5 cor.

Întemeietorul revistei:

Dr. E. Dăianu.

Monahismul la Români.

Întemeierea primelor mănăstiri și introducerea monahismului la Români se întâmplă într'o epocă interesantă din multe puncte de vedere, într'o epocă de lupte îndărătnice purtate pentru asigurarea independenței vieții românești din principatul tinăr încă al Basarabilor, pentru apărarea plaiurilor românești față de lacomia puterii vecine ungurești conduse de regii mândri din familia Anjoueștilor. Și e interesantă epoca aceasta mai ales pentru istoricul bisericesc.

Tradiții vechi din timpuri, cari nu se pot determina bine, ci se gâcesc mai mult, ne legau de hierarchia bulgară cu un trecut măreț de glorie acum stânsă; interese de ordin politic ne îndreptau spre Constantinopolul grecesc, care începuse a lua avânt chiar în timpurile acestea, spre Constantinopolul din care au venit — mai târziu — atâtea nefericiri asupra vieții noastre naționale. Papii dela Roma răzâmați pe devotamentul regilor unguri, pe destoinicia diferitelor orduri călugărești, voiau să ne atragă spre celalalt centru bisericesc, de care eram legați prin originea, limba și întreagă ființa noastră, și a cărui credință am mărturisit-o înainte cu câteva veacuri. Călugării latini făceau în părțile noastre o propagandă vie și papa Ioan XXII scria la 1327 principelui muntean „*dilecto filio, nobili viro Basaraz*

Voyvodae“ numindu-l *princeps devotus catholicus* şi îndemnându-l să sprijinească opera de convertire la catolicism. Clemente VI îl credea pe Alexandru Basarab convertit împreună cu mai mulţi boieri. Soţia acestui voevod, Clara, era o catolică bună --- trimisese daruri bogate la Roma --- şi însuşirile acestea i-le-au moştenit şi celea doue fete ale ei, una maritată după *Sracimir*, ţarul bulgar, ear cealaltă după regele sârb *Vucaşin*. Fiul lui Alexandru, Vlaicu, care-i urmasa pe tron întăreşte prin diploma din 25 Noembrie 1369 drepturile acordate catolicilor de „*Alexander pater noster charissimus*“. La 1376 se întemeiază episcopia Severinului, căreia i-s-au supus şi cei din Valahia, cari îşi căpătară la 1382 o episcopie proprie la Argeş. În Moldova încă se părea, că catolicismul va face progrese mai mari. Laţco Vodă trimite în 1370 doi călugări minoriţi, ca să aducă la cunoştinţă sfântului Părinte, că e gata să treagă cu toţi supuşii săi la catolicism. Deja în anul următor Laţco înfiinţază episcopia catolică a Siretului, faţă de care arăta o deosebită dragoste mama celor doi fraţi, ambii voievozi ai noului principat, Petru Muşat şi Roman, înzăstrându-o cu o donaţiune frumoasă. Alexandru cel Bun, a cărui întâie soţie, Margareta, o rudă a vecinului rege polon, era catolică, deşi ortodox, arăta silit poate mai mult de împrejurările politice şi familiare, multă bunavoinţă catolicismului. Afară de biserica zidită la Baia, după moartea Margaretei, întemeiază o nouă episcopie catolică, după unii, la Roman, după alţii, tot la Baia.

Pe lângă tot sprijinul căpătat dela vechii voievozi şi pe lângă toată însufleţirea călugărilor propovăduitori, catolicismul nu ne-a cucerit. Invingerea a fost a Constantinopolului, care ne-a supus hierarchiceşte şi a vecinilor de peste Dunăre, cari ne-au sptăpânit culturaliceşte.

În epoca aceasta a luptelor, cari se purtau pentru cucerirea noastră, lupte în cari nu-se auzia zângănit de

arme și nu se vedea țîșnirea sîngelui cald, în epoca aceasta, când propaganda catolică era mai energică, se înființază primele mănăstiri pe pămîntul stăpînit de Români. Intemeietorul lor a fost călugărul sârb *Nicodim* --- sfântul Nicodim, cum îl numesc unii --- alungat pe plaiurile noastre de spaima Turcilor. Nicodim întemeiază în Valahia mănăstirea Vodița, sub Vlaicu Vodă, ear mai târziu Tismana (1364---72). Tot el trece munții în Ungaria --- ba se zice, că ar fi călătorit pînă la Buda --- și întemeiază la Silvaș mănăstirea *Prislopului*. Cucernicul călugăr se stinge după o viață lungă și rodnică a doua zi de Crăciunul anului 1406 lăsând o mulțime de ucenici în stare să-i continue opera. Din Muntenia viața monahală străbate curînd și în celalalt principat. Ucenici de-ai lui Nicodim sau alții veniți la noi, aduși de aceleași împrejurări, trec în Moldova și întemeiază sub Petru Mușat mănăstirea Neamțului. Numărul acestor locașuri liniștite de închinare se mărește. În Muntenia Mircea întemeiază mănăstirile Cozia și Cotmeana, Radu cel Frumos mănăstirea Tânganului, frații Craiovești Bistrița, ear Radu cel Mare mănăstirea Dealului; în Moldova Alexandru cel Bun întemeiază Bistrița și Moldavița --- tot pe timpul acesta e întemeietă și Pobrata, --- dela Ștefan cel Mare avem Putna, Humorul și Voronețul, dela Lăpușneanul Slatina, ear Petrul Schiopul întemeiază Galata devenită azi temniță pentru soldați. Astfel întinderea monahismului în celea douë principate ia proporții uriașe. La noi, dincoace de munți, numărul mănăstirilor vechi a fost mai mic. Afară de cea dela Prislop cunoaștem foarte puține cu oare care înșămnătate. Astfel sunt mănăstirea din Peri (Maramurăș), mănăstirea Vadului, Feleacului, Geoajului și Bălgradului, tot atâtea scaune episcopești de-o durată mai lungă sau mai scurtă.

Călugării din mănăstirile acestea, mai ales din celea de dincolo au fost la început mare parte sârbi și bulgari,

cari trăind altă viață mai cucernică, mai așezată și mai fără prihană decât aceea pe care-o aflăm mai târziu în mănăstirile noastre, continuă activitatea literară dezvoltată la sudul Dunărei și întreruptă în urma cuceritoarelor năvăliri turcești. Vechile manuscrise slave aduse din mănăstirile sârbești și bulgare, cari cuprindeau traduceri de cărți religioase și bisericești, se reproduceau la noi în copii nenumărate. Lucrări originale, afară de celea câteva însemnări istorice scrise, firește, în sfânta limba slavonă, însemnări începute în mănăstirea Neamțului sau în Bistrița lui Alexandru cel Bun, continuate în ctitoria lui Ștefan cel mare, Putna, în Pobrata, în Slatina lui Lăpusneanul și Galata lui Petru Schiopul și afară de cronicile scurte alui Macarie, a ucenicului său Eftimie, care a ajuns pe-o clipă episcop al Românilor din Ardeal, la Prislop, și alui Isaia călugăr la Slatina, ear mai târziu episcop de Roman, nu prea avem.

După cum vedem aceasta era o cultură seacă, lipsită de avânt, o cultură care nu avea nici o influință asupra poporului în mijlocul căruia se desvolta. Secole întregi din mănăstirile noastre românești --- românești numai fiindcă se aflau pe pământ românesc și erau întemeiate și înzăstrate cu averi mari de Domnii români --- n-a eșit nici un șir scris românește. Și lucrul acesta nu se schimbă nici mai târziu, la începutul veacului al XVI, când pe timpul lui Radu cel mare călugărul sârb Macarie aduce la noi meșteșugul tipariului învățat probabil în Veneția. Cărțile tipărite în tipografia aceasta, cea dintâiu pe pământ românesc, sunt la început timp de 130 de ani toate slave. Fiorii unui ideal de înălțare națională n-a putut încălzi și n'a putut da farmec vieții vechilor călugări simpli, adăpostiți în mănăstirile țărilor române.

O viață deci potolită, închinată meditațiilor, postului și rugăciunilor izbăvitoare, muncii migăloase și fără urmări deosebite a copierii vechilor manuscrise, lecturii

cărţilor de teologie simplă, de filozofie naivă, de legende şi povestiri dulcele cari dacă nu folosiau, nici nu stricau, era viaţa călugărilor noştri. De aceea trec veacuri de-a rândul fără ca mănăstirile să se poată impune, fără ca să-şi poată câştiga un rost în dezvoltarea vieţii noastre naţionale.

* * *

În veacul al XVII-lea începe o epocă nouă în viaţa mănăstirilor româneşti, o epocă cu care nu ne putem mândri. Influenţa tot mai pronunţată în Grecilor în viaţa politică a celor două principate atinge şi mănăstirile, cari se împart de-aci înainte în mănăstiri închinat şi mănăstiri slobode. Epoca închinărilor începe cu suirea pe tron alui Radu Mihnea, un domn grecizat, care şi-a petrecut tinereţele între călugării greci la mănăstirea Ivirului şi în Veneţia. În mănăstirile închinat egumenii erau greci şi greci erau şi călugării mai ales în mănăstirile celea nouă. Obiceiul închinării ia o întindere înspăimântătoare încât celea mai însemnate şi mai bogate din mănăstirile înzăstrate cu averi mari din partea ctitorilor şi din partea altor Domni şi boieri cu tragere de inimă faţă de cele sfinte, erau în mâinile Grecilor. Erau închinat, spune un scriitor român, mai mult de 75 de mănăstiri din Muntenia şi Moldova cu 560 moşii mari cari constituiau a cincea parte din Ţara românească. Lăsate în grija egumenilor hrăpăreţi şi lacomi, locuite de călugări cari nu aveau nici cel mai mic simţ de demnitate şi a căror ideal unic era traiul bun, fără griji şi năcazuri, mănăstirile acestea decad repede devenind cuiburi de fărădelegi şi o mare primejdie pentru neamul nostru scoţind în tot anul din ţară sume colosale de bani în interesul unui popor străin.

Mănăstirile slobode încă erau copleşite de greci, de cari pe lângă toate rescoalele şi opreliştile aspre ale unora dintre voievozi, nu s'au putut mântui până târziu

În pragul zilelor noastre, încât un scriitor străin de pe la sfârşitul veacului al XVIII-lea ne spune, că mănăstirile Moldovei sunt toate pline de străini şi mai nici una nu are în fruntea ei un moldovean. Pe lângă cutropirea grecească în mănăstirile slobode stăpânia o destrăbălare extraordinară. Mihaiu Viteazul, Miron Barnovschi, ear mai târziu Constantin Mavrocordat, făcură încercări de-a reforma temeinic viaţa călugărească, dar fără succes.

Personalul acestor mănăstiri consta din oameni simpli, ignoranţi, cari mulţi nu cunoştau nici cetitul şi scrisul. Astfel şi în epoca aceasta, care se întinde dela începutul veacului al XVII-lea până în timpurile mai nouе, înşămăntatea mănăstirilor pentru desvoltarea noastră naţională e nulă. Abia se pot aminti câţiva călugări cu ştiinţă de carte, cu pricepere în meşteşugul scrisului, dela cari ni-a rămas vre-o operă mai mult sau mai puţin înşămăntă. Astfel sunt: *Moxalie*, care la îndemnul lui Teofil episcopul Râmnicului scrie *Cronograful* cunoscut şi traduce *Pravila* tipărită la 1640 în Govora; *Silvestru* tălmăcitorul din ruseşte a Evangheliei cu învăţătură apărute la 1642; grecul *Melchisedec*, egumenul mănăstirei Uspenia din Câmpulung; *Antim Ivireanul*, care a aprins pe-o clipă lumina culturei la Snagov. Urme de oare care activitate literară mai mult străină aflăm la Bisericiani apoi în mănăstirile în cari străbătuse cătră sfârşitul veacului al XVIII-lea mişcările de reformă ale rusului Paisie Veliciovski şi mai ales la Putna unde a trăit şi muncit *Vartolomeiu Măzăreanu*, autorul frumosului discurs panegiric scris pentru pomenirea lui Ştefan cel Mare.

Viaţa călugărească din mănăstirile româneşti de dincoace se desfăşură liniştit, chiar prea liniştit, fără nici o legătură cu desvoltarea neamului şi cu durerile lui. Abia se amintesc unele mănăstiri mici, cari împărtăşiau cantorilor învăţăturile necesare oficiului lor. Incolo e

aceeași viață simplă petrecută în post și rugăciune și numai clopotele cari înfiorau cu glasul lor de metal liniștea tainică a satelor revărsate la poala poenii amin-tiau creștinilor că între zidurile bătrâne se adăpostesc vieți omenești.

Unirea cu Roma, care, oricât ar desprețui-o neîn-țelegătorii rosturilor și destinelor noastre, a fost unul dintre celea mai importante acte în trecutul poporului românesc de pretutindeni, formează începutul unui period de cea mai curată glorie în desvoltarea monahismului la noi. Mănăstirea unită a Blajului, opera acelui vlădică românesc de un eroism antic și de-o statornicie de mucenic în luptele sale pentru biserică și neam, care a fost Inocentiu Micu Klein, a adăpostit în cuprinsul său călugări harnici, călugări cu pregătire științifică câștigată în institutele vestite ale catolicilor, care le-a făcut posibilă desvoltarea unei activități necunoscute până aci.

Glasul acestor modești călugărași a străbătut ca un fior sfânt toată întinderea neamului ducând pe aripile lui un nou crez național, noue ideale, cari ne-au deș-teptat din letargia seculară. Durere numai, că epoca aceasta a durat abia un veac și viața călugărească din Blaj a apus.

Astăzi un alt vlădică românesc vrea să reînvie timpurile trecute realizând astfel dorința părinților primului nostru conciliu provincial. În curând vechea mănăstire a Prislopului, care a adăpostit înaintea de asta cu trei veacuri și mai bine pe Ioan, Ioan dela Prislop, cu care începe șirul arhierilor din episcopia Bălgradului, azi metropolia Blajului --- se va trezi earăși la viață.

De altfel programul de muncă al călugărilor români uniți cu biserica dreptcredincioasă a Romei l-a stabilit pentru toate timpurile Inocentiu Klein în petiția adresată împăratului-rege Carol III la anul 1731, în care cerea încuviințarea întemeierii mănăstirii sf Treimi

din noua sa reşedinţă, Blaj: conducerea misiunilor sacre în mijlocul credincioşilor; apărarea învăţăturilor Dumnezeeşti contra atacurilor fiilor rătăciţi; întemeierea şi conducerea şcolilor; instruirea poporului şi în sfârşit ca prin puterea cuvântului şi-a vieţii neprihănite să-i adune pe toţi la sânul de mamă a sfintei biserici.

Z. Păclişan.

EPISCOPIA FELEACULUI

— Un nou document dela 1782. —

Sunteam în poziţie a publica acest nou document referitor la episcopia Feleacului:

Excellentissime Domine Liber Baro Gubernator Regie, Excelsum item Gubernium Regium Domini Domini ac Patroni Gratosissimi.

Gratosam Excellentiae vestrae, Excelsique Gubernii Regii ordinationem Die 9-a Aprilis anni currentis sub numero 2104 circa uberius dilucidandum negotium Dumitru Todor inter incolas, et emeritum cantorem Felekiensem, ac arendatorem Samuelem Kecskeméti subversam emanatum humillime accepimus veneratione. Ad quam his in sequentibus demissam substernimus Excellentiae Vestrae excelsoque Gubernio Regio reflexionem: Nos ratione possessionis Felek nec urbanalem nec aliam quampiam habere conscriptionem, verum inventa sunt nunc recenter apud popam quendam Felekiensem triplicis ordinis litteralia instrumenta in pergamento subpendente huius civitatis Claudiopolis e magistratu eorum huiate emanatae, ex quibus patet residentiam olim in Felek habuisse episcopum Felekiensem ac ibidem fundum cum hortis ac aliis adpertiis iure haereditario possedissee, patet id etiam quod post mortem dicti episcopi Valachalis vidua ipsius Anna eundem fundum cum universis adpertiis vendiderit; patet 3-o quod ex eodem fundo successores episcopi Valachalis Danchyo vocati in possessionibus Röd et Kapus eorum residenti exsoluti fuerint; patet denique 4-o quod anno 1595 Ieremiam presbyterum plebanum Felekiensem ac providos

Matheum et Petrum Pap filios quondam Joannis, fili dudum Danchyo episcopi Valachalis, suborta magistratus eotum huius taliter delibera-verit, ut fundum illum semper presbyteri ex eodem sanguine descendentes posideant, ac saeculares ex eodem familia cohaeredes personae exol-vantur ac consequenter, fundus iste abinde pro fundo Ecclesiae habeatur prout haec omnia ex abvolutis istic, ac succesive habito usu resti-tuendis praecitatis documentis uberius dignabitur Excellentia Vestra Excelsumque Gubernium Regium gratiose perspicere, sed utrum fundus ille ipsissimus ist quem Dumitru Todor inhabitat? dubium est, nam ea est traditio inter Felekienses nonnullos quod ubi modernus Popa Ilie residet, ille fuisset fundus episcopalis, quod si verum est, episcopum illum in angusto fundo residisse oportuit, quae dum Excellentiae Vestrae Excelsoque Gubernio humillime referimus, iugi veneratione constanter perseveramus.

Excellentiae Vestrae Excelsique Gubernio Regio humillimi servi Sigismundus Nagy de Radnafája iudex primarius cum magistratu et Antonius Csüdör ord. not.

3149/782. Relatio magistratus Claudiopolis circa dilucidationem negotii Dumitru Todor inter emeritum cantorem et arendatorem Samuelem Kecskeméti vertentis.

Poesii poporale.

Doamne la inima mea
Este-un râu și-o fântânea
Fântâna-i năcaz de moarte
Râul mi-le spală toate.

Bădițo sprâncene negre
Te-ași iubi și nu mi crede,
Că tu crezi în multe părți
Și ți's dragi câte le vezi
De-ai crede numa'ntr-o parte
Te-ași iubi până la moarte

Cine a stârnit oftatul
Ierte-i Domnul păcatul
Că omul dacă oftează
Sufletul și-l ușurează.

Iarba crește boii pască
Badițu-mi chică creață
Chica lui toată inele
Gura-i fagur de miere,
Chica-i din fir în fir
Gura-i de trandafir

Scrisoare din Bucovina.

— Un preot ortodox din Bucovina către un preot unit din Ardeal —

I V.

Despărțirea diecesei. — Catastrul național. — Corupția în administrația comunală din Cernăuț. — Conte Bellegarde.

Scumpe și venerabile în Christos frate! E drept, că a trecut anul, decând nu Ți-am mai scris. Dar știi singur din experiență, că turma cuvântătoare înainte de toate știe cere să-i jertfești tot timpul pentru păstorie, și dacă te mai ocupi puțin cu scrisul, iată, că te trezești, că n'ai timp nici măcar să scrii unui vechiu prieten. Deci iartă-mă! Pentru viitor voiu căuta, să fiu mai puțin negligent.

Deci ad rem!

La noi în Bucovina, ar fi foarte bine, dacă n'am avea Rusneci și Jidani. Cei dintâi sunt întru pretențiile lor obraznici peste măsură, iar ceilalți ne jăfuesc până la piele. Că o separare totală de Rusneci este o cerință neapărată, o înțeleg acuma și cei mai mulți Români și o și cer cu insistență. Așa deputatul *Dr. Aurel Onciul* a și publicat în revista »*Wahrheit*« un proiect relativ la despărțirea archidiecesei. În cele următoare voiu să-Ți comunic pe scurt acel proiect și să'l apreciez totodată. Eată'l:

Organele bisericii Bucovinene să fie: a) Archiepiscopul, b) Consistoriul arhiepiscopal și c) congresul bisericesc.

Membrii consistoriului ar avea să fie următorii: a) Archiepiscopul, b) doi Episcopi, unul român, și unul rutean, și c) consilierii consistoriali, al căror numer se va fixa mai târziu, și anume se vor sistemisa câte pe câte posturi române și rutene. În ședințe plenare va desbata acest consistoriu asupra chestiunilor comune întregii archidiecese. Ce privește însă chestiunile naționale, asupra acestora se va delibera în secții separate ale consistoriului, și anume în una romnească și una ruteană. Fiecare secție se va forma din un episcop ca president și din jumătatea consilierilor îndreptățiți la vot.

Congresul bisericesc se va forma din a) Archiepiscopul ca president, b) din cei doi episcopi ca locoțiitori în presidiu și c) din opt deputați clerici și douezeci de deputați laici aleși de credincioșii ortodoxi. Durata funcțiunii acestor deputați să fie șase ani. În competența acestui congres cade: 1. *Legislațiunea bisericească* privitoare la constituția bisericii,

activitatea consistoriului, organizarea păstoriei sufleteşti, întocmirea parohiilor, dotarea funcţionarilor şi servitorilor bisericeşti, remunerarea pentru funcţiunile stolare, precum şi regularea celorlalte biruri pentru scopuri spirituale, procurarea mijloacelor pentru zidiri bisericeşti şi priveghiarea asupra institutelor bisericeşti de binefacere. 2. Fixarea preliminarului şi examinarea socotelor relative la *fondul religiosar*. 3. Controla asupra celorlalte *averi bisericeşti*. 4. Propuneri privitoare la *poziţia juridică publică* a credincioşilor ortodoxi faţă de celelalte confesiuni şi în fine 5. Propunerea pentru *ocuparea* scaunului arhiepiscopal, precum şi a locurilor celor doi episcopi şi ale celorlalţi consilieri consistoriali.

Averea bisericească, şi anume fondul religiosar să rămână mai departe sub administrarea statului, numai fundaţiunile cele curat bisericeşti să se administreze de organele bisericeşti.

Proiectul Domnului *Onciul* are mult pentru sine, dară cu greu se va putea realiza. Înainte de toate dacă şi la aparenţă s'ar face o despărţire a diecesei, totuşi despărţirea aceasta n'ar fi o despărţire reală, deoarece Românii ar avea prea multe puncte de atingere cu Rutenii, aşa mai cu seamă în şedinţele consistoriului plenar şi în cele ale congresului bisericesc. Dacă e vorba de o despărţire a bisericii bucovinene, atunci despărţirea să meargă până într'acolo, încât să se formeze două dieceze cu totul separate, cari să n'aibă nimic de lucru întreolaltă, afară doar în chestiuni curat spirituale. Şi o astfel de despărţire s'ar putea face prin dimiterea Rutenilor din sinul arhiepiscopiei Bucovinene, aşa că ei să formeze o nouă dieceză cu un episcop în frunte şi cu un consistoriu separat, ear episcopul rutean să fie sufragane al arhiepiscopului românesc. Rutenii nu trebuie să aibă teamă, că biserica românească va exercita oareşicare influenţă asupra bisericii lor. La acest fel de despărţire înceată ori şi ce posibilitate de influenţare. Vedem doar, că şi biserica Dalmatină stă sub arhiepiscopul Cernăuţan având în frunte doi episcopi. Şi măcarcă cei doi episcopi sunt sufragani ai arhiepiscopului Cernăuţan, totuşi cel din urmă nu se mestecă de loc în afacerile interne ale bisericii Dalmatine. Tot aşa ar sta treaba şi cu noua biserică ruteană din Bucovina. Cu bună seamă, că biserica românească nu va voi să aibă ceva nici în clinici în mână cu Rusneii, şi ei ar putea să-şi facă în diecesa lor ori şi ce voesc. Nouă însă, Românilor, ni-ar fi dată posibilitatea să ne desvoltăm în toată privinţa, căci am avea atunci o biserică *românească*, iar nu ca acum »*eine k. k. griechisch-orientalische Kirche*«.

Şi această despărţire ar fi cu atât mai mult de dorit, cu cât noi Românii în cei din urmă zece ani am făcut un progres etnic destul

de frumos. Pe când numărarea populației din anul 1900 a adus un număr de capete mult mai mare pentru Ruteni, decât pentru Români, acum în anul 1910 *catastrul național* arată superioritatea numerică a Românilor din Bucovina. Iată cum: pentru alegerile viitoare în dieta Bucovinei s'a alcătuit un *catastru*, în care s'a introdus toți cei îndreptățiți la votare. În acest *catastru* s'au introdus alegătorii împărțiți fiind în secții după naționalitate. De toți sunt în Bucovina 180.414 alegători cu dreptul de votare, iar icoana *catastrului* se prezintă astfel:

Români	66.569
Ruteni	64.673
Nemți	39.492
Poloni	9.680

Așa dară *majoritatea relativă* este pe partea Românilor. Conștiința națională veghiază acum destul de ager, încât nu s'a putut acuma face »statistică«, precum se făcuse în anul 1900. Acesta este progres foarte îmbucurător, care ne dă nădejde, că în viitor vom spori și ne vom întări încă și mai mult.

Când vei fi cetit aceste date statistice, venerabile părinte și frate, cu bună seamă vei exclama plin de pismă: »Ah ce țară fericită! Nici pui de *Caiafă* nu se află în ea! Stăi puțin! Nu ne pismul așa de curând! Nu ne lipsesc nici nouă fii lui Israil, numai trebuie să știi, unde să-i cauți. Adă-ți numai aminte de cuvinte s. ap. Paul la 1 Cor. VII, 19: *Circumcisio nihil est et praeputium nihil est*« și aplică această vorbă la Nemți și apoi bucură-tel Crede-mă, venerabile părinte și frate, că aproape 30.000 din acei alegători Nemți, urmași ai lui Hermann și ai Thusneldei, odrasle ale lui Alarich, fii ai lui Theoderich și ai Theodelindei, sunt »*ex circumcissione*« și au venit direct din Canaan! Halal de »*Germanen mosaischer Konfession!*«

Dară sermaneale lufte au pățit și ele cam o rușine nu tocmai mică. Un inginer, cu numele *Woitechowski*, bun creștin-social, care se află în serviciul orașului Cernăuț, vine într-o bună dimineață în biroul primarului și-i spune: »Domnule primar! la sama! D-ta ștezi pe un vulcan! Aerul în primărie este foarte gros! Trebuie deschis fereștile!« Și după aceea îi arată primarului câteva epistole private, din cari se putea vedea, ce ticăloșii se întâmplă în administrația comunală total jidovită. *Woitechowski* i-a dovedit pe palmă primarului, că sunt în consiliul comunal și în corpul funcționarilor orașenești unii domni, cari fac »Geschäfturi« splendide, anume prin aceea, că dacă se escrive în Cernăuț vre-o ofertă, ca să se anunțe antreprenori la lucru, atunci nu capătă lucrul acel antreprenor, care oferă cel mai ieftin, ci acel antreprenor, care dă anumitelor persoane *provizia* cea mai mare, ca

să capete lucrul. Se înțelege că oferentul caută apoi la lucru să-și scoată înapoi paralele cheltuite pentru *provisie* și aceasta totul merge pe spatele bietului cetățean, acum, când este aici o scumpete nemai auzită și când birurile orășenești s'au suit la o înălțime enormă! Primarul, în loc să cerceteze afacerea cu deamănuntul, a adus-o la disbatere în consiliul comunal. Caiefele în frunte cu marele *Straucher*, au sărit ca fripte și l'au pârât pe Woitechowski pentru calumniare. Efectul acestui pas nesocotit a fost o revoltă a întregii burgesimi din Cernăuți. S'au ținut sumedenie de adunări, visitate de mii și mii de alegători, s'au făcut ovațiuni entusiaste lui Woitechowski, conducturi de torțe și multe alte onoruri pentru curajul său, deoarece a cutezat cu mână energică să salveze orașul de un bankrott rușinos. Consilierii comunali creștini unul după altul depun mandatele, așa că peste scurt consiliul comunal nu va mai fi în stare să lucreze și guvernul va trebui să-l disolve și să trimită un gerent guvernial, care să facă rânduială în administrația comunală a noului Ierusalim. Dumnezeu știe, ce lucruri frumoase va mai găsi cel gerent în afacerile comunale! Acuma este timpul cel mai potrivit, ca toți creștinii să meargă mână în mână la viitoarele alegeri și să scoată odată pentru totdeauna toate Caiefele din consiliul comunal. Și aceasta ar fi ușor posibil, deoarece dacă s'ar uni toți creștinii, ar avea majoritate absolută, încât fii lui Israel cu tot »Giwalt«-ul n'ar putea isbuti nimic; aceasta ar fi mântuirea noastră și totodată cea mai bună lecție pentru obrăznicia acelor lipitori, cari au năvălit încoace din toată lumea și aduc acum țara la ruină.

Nu pot retăcea și o veste destul de tristă, o pierdere mare pentru noi Români. Conte *Bellegarde* a depus mandatul său de deputat în dieta imperială! Sprijinul mare, de care se bucură luftele la guvernul nostru, i-a paralisat lui *Bellegarde* toată activitatea cea atât de salutară pentru țărănul român dela munte. Pe lângă aceasta s'au mai lăcomit și unii »naționaliști« la deputăția din districtul Câmpulungului și de aceea l'au început a săpa pe Conte, mergând așa de departe, încât au răspândit și faimie calumnioase cu privire la viața morală a acestui bărbat curat ca o lumină. Așa chiar unii »Români« au dat mână de ajutor Caiefelor, ca să-l depărteze pe *Bellegarde*. Dar amarnic se înșală cu toții, căci *Bellegarde* nu se va duce! Nu-l vor lăsa muntenii lui! Ei au declarat în Nr. 3 al »Revistei politice«, care a început să apară în Suceava, că pe Conte îl vor alege iarăși, chiar contra voinței sale, iar dacă nu va primi alegerea și va depune mandatul după alegere, iarăși îl vor realege și-l vor sili să rămână în mijlocul lor! Doamne, Doamne! Un străin a putut să fure inimile unui întreg popor, iar fii acestui popor nu știu cum să se poarte, ca să

câștigate atâta dragoste, ca acest străin! Și el o merită cum nimene n'a meritat-o, căci el iubește poporul românesc par'că ar fi sânge din sângele său! El este avut și jertfește sume enorme numai ca să sprijinească țăranul român și să-l scape din mâinile cămătarilor, cari ar dori să-l vadă prăjindu-se pe jaratec. Un om scump, un nebun pentru Christos!

Mi-am recorit acum inima, cum zice Bucovineanul, și grăbesc să aduc la fine această scrisoare, care și așa s'a lungit prea tare. Dar vezi, așa-i omul! Îi place să întindă vorba, când știe, că este cine să-l asculte. Dorind ca neamul nostru Românesc să sporească și să se desvoalte mai departe pentru un viitor bun și norocos, rog să se po-goare harul lui Dumnezeu asupra Sântiei Tale și a noastră tuturor și să ne deie putere la muncă pentru neamul, ai cărui fii suntem.

Un preot ortox Român din Bucovina.

Crestături medicale.

— Însemnătatea popularizării — Popularizători și Savanți. — »Doctorul de casă« —
«Medici și clienți». —

Popularizarea științelor este de cea mai mare însemnătate pentru propășirea culturală a maselor unui popor. Stiințele în vestmintele în care ies ele din laboratoarele savanților vorbesc numai unei părți foarte mici a unui popor, numai așa zișilor specialiști, iar pentru ceilalți pentru profani rămân pe veci neaccesibile de cumva nu se va afla măiestrul, care să prefacă stilul rece cu miros de laborator, limba greoaie și predarea seacă într'o formă atrăgătoare, expunere ușoară și într'un limbajiu înțeles și de cei mai neumblați în labirintul științelor. Putem zice, că dacă este greu ca cu o îndărătnicie crudă să aduni dată lângă dată, să observi nouă și nouă fenomene, pe acestea să le aduci în cor-cordanță cu vechi legi și fenomene să observi mișcarea intramoleculară a atomilor și din acestea să-ți clădești încet și dibuind legile și adevă-rurile tale științifice, e tot atât de greu ca din răceala operelor de stiință să faci operă, cari să nu fie cetite cu greutate, cari să distragă și să și învețe tot de odată. Sunt puțini acei dăruiti cu darul de a populariza științele, dar aceia sunt mai iubiți, trăiesc mai viu în con-știința masselor, decât înșiși Savanții, și meritele lor apropie și completează meritele acestora.

Ar fi de prisos să mai spunem, că ce pond mare se pune pe popularizarea științelor la alte popoare, când venind în atingere cu fii acelora, numai decât ne izbește multilateralitatea cunoștințelor lor, care rezultă din multele izvoare ce le stau la dispoziție să le consulte. Combinațiunile pământului ce s'a analizat în laboratoarele chimice, mersul încurcat și constant al astrelor, principiile speculative metafizice, principiile pendante de igienă, toate sunt popularizate la alții. Nu e locul aici să dezvoltăm cauzele cari ne'au și ne împiedecă să ne validăm pe acest teren, numai una o amintim aici, care este dintre cele mai însemnate: anume lipsa de însuflețire, care rezultă din împrejurarea, că simțul nostru național încă nu e dezvoltat de ajuns apoi că n'avem un ideal comun spre care să țintim cu mijloace premeditate și în fine, că prea suntem expuși multor curente, care ne turbură armonia vieții noastre naționale.

Din când în când se ivește și la noi câte o carte de popularizare de apariția căreia trebuie se ne bucurăm și valoarea căreia, dacă este bună, se dublează prin împrejurarea, că nu este numai o carte, a cărei lipsă o simțim care umple un gol, ci este și un dulce sol al unei nouă vieți, mai bune mai pline de entuziasm.

Între cărțile aceste a amintit revista noastră cartea D-lui Dimitrie Negru »Cum ne naștem, cum trăim și cum murim?« iar acum avem fericirea să mai notăm încă două cărți, cari prin valoarea lor întrinsecă merită tot sprijinul și toate laudele. *Doctorul de casă* al D-lui Doctor Vasile Bianu și *Medici și clienți* a profesorului universitar din Catania G. B. Ughetti, în traducerea D-lui Dr. H. Kaufman.

Doctorul de casă sau »Dicționarul Sănătății« al D-lui Dr. Bianu, este o carte românească fără păreche până acum, neexagerând lucrul de loc. Este un op, care a costat îndelungată muncă autorului, și o consultare vastă a multor opere medicale și din domeniul chimiei precum și a altor științe și experiențe științifice. Ca rezultat al acestei încordate munci a rezultat un op constător din 808 fețe care cuprinde în sine toate cunoștințele ce trebuie să le aibă un om, care ține la el, la sănătatea, și la dezvoltarea minții lui. În acest dicționar găsim anatomie descriptivă, farmacognozie, bacterologie, noțiuni de chirurgie, igienă cu privire la îmbrăcăminte, la locuințe, igienă generală preventivă a etăților și profesiunilor, igienă curativă, apoi a simțurilor etc. etc. cu un cuvânt un oin între ori și ce fel de împrejurări s'ar afla, va afla un bun prietin și consultator în acest »Doctor«. Cartea aceasta în cadrele în care este lucrată, mulțamește și pretensiunile unui specialist.

Dacă am sta cu din adins să aflăm ceva scădere în ea apoi desigur că vom aminti neegalitatea în tractarea deosebitelor puncte,

aceasta însă nu detrage nimic din valoarea cărţii de oarece nu vom găsi un singur cuvânt, care să nu fie destul de bine pus în lumină, destul de bine tălmăcit încât să-l înţeleagă ori şi care. Apoi la descrierea morburilor se pune în tot locul şi tratamentul pe care trebuie să-l urmeze bolnavul. Noi nu suntem de părerea aceasta, deoarece cei mai mulţi dintre bolnavi vrând să-şi cruţe paralele nu se vor adresa medicului, ci vor cerca ei înşişi să se cureze după reţetele ce se dau în cărţile de popularizare, şi în 99 de cazuri din o sută de sigur că nu numai nu-şi vor tămădui morbul, ci şi-l vor mai şi agrava, iar a doua cauză pentru care nu aprobăm descrierea tratamentelor, este să creştem *analfabeţi* medicali, dacă mi-se primeşte espresiunea aceasta cu cari numai un medic ştie cât năcaz are, căci va ţinea morţiş la cele câte va buchi ce le-a prins de cine ştie unde şi înpotriva acestui fel de client se plânge bătrânul Ughetti în cartea sa. —

Aţi îmbrăca amarul experienţelor din o viaţă întreagă apoi a exprima cele mai fine subtilităţi ştiinţifice într-o formă aşa de atrăgătoare uşoară şi plină de umor cum o face profesorul Ughetti în cartea sa *»Medici şi Clienţi«* desigur este un mare lucru, şi tradează o mare dibăcie în mănurea condeiului — Scrierea aceasta, care e precedată de o prefaţă scrisă de vestitul stilist şi profesor de nervi Paolo Mantegazza răposat astăvară, cuprinde amintirile şi experienţele ce şi le-a câştigat un medic cu întinsă praxă, şi cunoştinţă de oameni. Cu o rară pătrundere psihologică sunt prinse *»Caractere de medici şi de clienţi«*, dintre cei dintâi zugrăveşte vre-o câteva tipuri, ca: medicul şarlatan, pe cel diletant uşuratec sau politicos, pe cel optimist şi pe cel pesimist, pe cel devotat prea mult şi pe cel indiferent peste măsură, dintre toţi acestia apoteozază pe medicul modest şi tăcut, indulgent faţă de toţi, cari pe lângă meseria lui i-şi mai petrece vremea la gura sobei în contemplări asupra naturei şi în meditari. Descrie apoi multele mizerii şi bucurii, ce le are un medic dela clienţii săi: ofensele ce rebue să sufere atât dela bolnavi, cât şi dela aparţinătorii familiilor lor apoi neîncrederea ce o au faţă de el, micile neajunsuri materiale etc. Şi toate acestea le ceteşti aşa de uşor, încât desigur vei face caşi Mantegazza, care zice în prefaţă, că n'a putut să lase cartea din mână până n'ă sorbit-o toată. Cine va ceti cartea aceasta va recunoaşte câte nedreptăţi li se fac sărmanilor medici, cari sunt adevăraţi mucenici, iar dacă va fi medic va câştiga multe cunoştinţe cari îi sunt neîncunjurat de lipsă — În capitolul ultim al cărţii autorul are un foarte avântat articol despre *»Artişti şi Literaţi«*, în care arată, că un medic poate să fie şi bun medic şi artist, numai atâta restrânge noţiunea cuvântului artist, că zice că un medic nici odată nu poate fi pictor, nu pentru că

n'ar fi capabil să fie, sau din cauza marelui contrast dintre pictură și medicină ci simplu pentru că pictura pretinde mult, timp multă migăleală, de ce un medic nu poate dispune. Dintre medici cari au cultivat și artele frumoase cităm pe Cusco, care a fost un mare chirurg dar și un mare componist, care a dat scenei mai multe opere comice. Cazalis apoi, care scrie supt pseudonimul Sahor este considerat de unul dintre cei mai buni poeți, apoi Littré, autorul cunoscutului Dicționar al limbii franceze, și bunul traducător al lui Dante în limba franceză veche. —

Dintre prozatori amintește pe Mantegazza, cu stilul lui superb și atrăgător din Fiziologia iubirii și alte opere ale lui.

În ceea ce privește traducerea trebuie să spunem, că nu este destul de bună, se vede, că traducătorul nu și-a însușit destul de bine limba românească.

Med. D. A. Gladu.

Pe urmele lui Nicodim.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Note de drum. —

II.

Eșim de la sfânta liturgie plini de evlavie, ce inspiră aceste ziduri, ca o moștenire dintr'alte veacuri depărtate, și când ne vedem afară, în marginea pădurei, în bataia soarelui, lângă șopotitorul isvor, un simțemânt de dulceață sufletească ne umple întreagă ființa.

Caut să-mi ajut fantasia pentru a-mi face o închipuire cum va fi fost pe aici, pe vremuri, când aveam călugări la mănăstire, și când în preajma acestei biserițe era o ceată de duhovnici luminați, căutând să se facă vrednici de înalta lor chemare pe pământ. Un dor nenumărat de a ști mai multe despre ei, despre împrejurările în care au trăit, și de a găsi vre-o urmă nouă despre ființa lor pe aici, mă mână să umblu, să caut, să alerg prin toate ungheturile ținutului, în mijlocul căruia este așezat acest cuib de pace.

Primesc cu plăcere invitarea ce ne face unul dintre simpatici căseni, de a eși în preumblare, ca să facem o revistă în jur.

Ne pornim spre miazăzi, pe o potecă, ce duce prin fânațe, spre satul învecinat: Tuștea. Pe aici abia acum încep a cosi. Ierburile sunt mari și pline de flori. E o plăcere să treci pe aceasta cărare, moale, ca un covor oriental. Din ce ne suim mai însus pe costișul

domol orizontul ni-se lărgeste, și biserica rămâne tot mai departe, în vale, albă și strălucitoare în soare, ca și o lebedă culcată pe iarbă.

Dar eată-ne pe culmea cea dintâiu, unde ne salută vârfurile Retezatului. Părăsim poteca, ce se continuă în jos de vale, și o luăm la stânga, țepis prin pădure în sus, pe o grea dar scurtă cărărușe. Ajungem gâfâind în sus, dar osteneala ni-se răsplătește din belșug. Priveliștea ce ni-se deschide e largă și încântătoare. Vedem toată Valea Hațegului. Un șes lung și larg împrejmuit din toate părțile de gardul puternic al munților. În fața noastră spre miazăzi stăpânește, ca un rege uriaș pe tronul seu colosal: *Retezatul*, cu piscurile lui ciunturuge. La poalele lui, pe sub coastele albastre se văd sate, resfirate prin pomet, iar mai în jos, pe șesul larg, ni-se arată, cam unde ar fi *Grădiștea*, vechea *Sarmisegetusă*, centrul acelei lumi daco-romane, care era pe aici înaintea cu 1800 ani. Preste șesul acesta mănos, încărcat acum cu dese clăi de grâu, pe unde vor fi trecut de atâtea ori, în sus și în jos, oștirile împăratului Traian, trece acum, paralel cu drumul de țeară, o linie de drum de fer, care face legătura Ardealului cu Bănatul până la Caransebeș. E o Țeară à parte ținutul acesta, ce'l cuprindem acum într'o ochire. Aci e câmpie roditoare, aci sunt coline cu pomet și vii, aci se ridică, largi și înalți, munții cei adevărați, cu fiere săibatică prin codrii lor de brad, cari despart acest ținut al Hațegului de Țeara Jiului, spre sud, — de Bănat spre vest, și de Ardealul propriu, spre est. Din spre miază-noapte se deschide priveliște mai ușor, în jos spre Mureșul, la care năzuesc toate apele acestui pământ istoric.

Tolănit la trupina unui stejar bătrân mă uit, ca pierdut, peste acest larg *circus maximus* al naturei, și mă pierd în pribegia gândului. Câte lupte s'au dat de 2000 de ani pe aceasta arenă. Cum va fi sunat și resunat întreg cuprinsul văii, când s'au dat cele dintâiu ciocniri, pe viață și pe moarte, între *Daci* și între *Romani*, între barbarii crânceni și sumeți, și între hotărâții pioniri ai Romei cuceritoare! Și după ce s'au împrăștiat rămășițele Dacilor, prin toate ascunzișurile Munților, până sus pe la Meria, unde s'au păstrat poate mai vie viața dacică, cum se va fi desfășurat viața comercială, și administrativă, politică, a Romanilor, tocmai aci în inima *Daciei felix*! Câtă forță, câtă putere se va fi dezvoltat de imperiul universal, ca să pecetluască pentru totdeauna supunerea Dacilor, și să-și întroneze împărăția sa fără de capăt.

Cine știe, câte popoare barbare vor fi trecut, câteva veacuri în urmă, pe aceleași drumuri pardosite de Romani, cari au făcut alătura cu pământul mândra *Ulpia Traiana*. Și după aceea, ce lupte se vor fi dat pe aici cu Turcii și cu Tatarii, în atâtea rânduri. N'a rămas scutită

aceasta țeară nici de luptele religioase. Reformațiunea și-a găsit aci, pat cald, chiar și între Români, mai mult ca ori unde, și urmele ei se văd și se simt până în ziua de astăzi. De luptele frățești ale ortodoxiei răsăritene cu unirea Romei străbune..., nici nu mai vorbesc, că urmele ei s'au scris cu foc și cu fum pe chiar zidurile mănăstirei.

Ori cum Țara Hațegului pare o câmpie de luptă neconținută prin veacuri. Aci s'a întâlnit Roma Cesarilor cu barbaria Dacilor, aci Roma cultă cu Mahomedanismul fanatic, aci Roma Papilor cu Ortodoxia Răsăritului, ca și cu Protestantismul Apusului, aci a fost *bellum omnium* în contra Romei și ai Romei fii. Și câte ruine, câte pustiiri au rămas pe urma acestor hărțueli neconținute, din care abia ni-s'au păstrat nește resturi neînțelese de noi, și nește locașuri, cum e și mănăstirea Prislopului, neprețuite de noi.

Ferită din drumul oștilor, la o parte din calea apelor, și a vânturilor, și a tuturor curentelor, câte vor fi trecut peste aceste cuprinsuri stă ascunsă, ca o straje de la margini, aceasta mănăstire, care fără să fie văzută, ar putea ușor să vadă, prin oamenii sei, ori ce mișcare și ori ce curent s'ar fi pornind în cuprinsurile ținutului, așa cât poziția ei din toate punctele de privire trebuie socotită norocoasă.

Treziți din aceste reflexii de visători ne continuăm drumul.

Înaintând pe marginea unei păduri mari de stăjar, care marchează începutul unor hotare străine, ce nu se mai țin de hotarele Slivașului mergem tot mai însus, și tot mai aproape de mănăstire, așa cât o privim chiar de deasupra ei. De aci priveștieta ni-se lărgește spre valea Mureșului, și ne-am desfăta mult în privirea depărtatelor zări, aici în aerul curat și în liniștea absolută a culmilor luminoase, dacă o ploaie neașteptată nu ne-ar sill să facem întoarsă cărarea ce am luat prin pădure, ca și prin codrul nepătruns al vremilor trecute.

* * *

Când am sosit »acasă« ne-au sosit și oaspeți. Așa merge pe aici de când e aci Vlădica: nu-i zi fără oaspeți, și încă mai mulți deodată. Fostau câte 25 și 30 la masă. Ear într'o zi abia au încăput la 2 mese lungi. Semn de o parte de ospitalitatea stăpânului și popularitatea — în bun sens — de care se bucură; dar semn și de dorul cu care se așteaptă învierea vieții de la mănăstire și de interesul viu cu care este întâmpinată idea restaurării cinului călugăresc la Prislop. Numai drumurile de s'ar mai îndrepta, că atunci de sigur și mai mulți vor veni. Este nădejde și pentru asta, pentrucă într'o zi sosit'a dela centrul comitatului însuși vicecomitele, însoțit de o ceată de bărbați ai administrației, anume ca să cunoască drumul și să vadă

cum s'ar putea face mai bun. — Să speră, nu fără temei, că se va croi un drum nou, mai ușor și mai scurt, pe la Tuștea, și atunci va fi cu mult mai accesibilă mănăstirea ori din care parte ar veni cineva.

Între oaspeții sosiți în prima zi era și o doamnă, o mamă a durerii. Pierduse în mod tragic, nu de mult, pe unul dintre fii sei, un june frumos, isteț, talentat și mult promițător. S'a umplut toată Țeara Hațegului de durerea îndurerărilor părinți. Au trecut câteva luni dela tragica întâmplare și biata mamă nu se mai poate consola. Soțul ei, un bărbat oțelit, poartă cu resignațiune crucea durerii, și deși'l arde la suflet, cel puțin nu arată ori cui durerea, care i-a lăsat urme în întreagă înfătoșarea. Dar mama, biata mamă, care era așa de mândră de fiul seu, de odorul seu, nu'l poate uita nici un moment, O vorbă două și revine la »el«; o vorbă două despre el și lacrimile ei îl cheamă și-l sărută... Rar am întâlnit o sarcină mai grea a durerii, ca în inima acestei femei. Și m'am gândit: Doamnă, să fie acum călugări aici, să fie vr'un bătrân înțelept, iertat, ca din cea lume, ce mângâiere ar putea să-i pregătească acestei femei . . . !

Am căutat și noi, cât am putut, să aducem la resignare creștinească acest suflet sbiciuit, dar vai cu puțin rezultat. Am pornit deci ear în preumblare cu toții, în jurul mănăstirii, ca să explorăm ținutul, să călcăm pe urmele bătrânilor călugări, cari vor fi viețuit pe aici. Ne-am dus pe vale în sus. Trecând din peatră în peatră; din bolovan în bolovan, pe sub umbroși arini și fagi, mergeam admirând variația schimbăcioasă a locurilor. Murmurul domol al apelor, în liniștea absolută, ce stăpânea, și în care graiurile și glasurile noastre resunau, ca prin nește vechi hale părăsite, cu echou îndelungat, — ne învăluia pe toți, și abia ne puteam da seamă de tăinicia frumseții, care la fie care pas se desfăcea tot mai originală.

De odată ne oprește un vâjiit de șipot. Pe un scoc de brad cădea dela înălțime în vale o șuviță de apă cristalină, ca un duș de baie. Apa venia dintr'o deschizătură de stânci umede, invescute cu muschiu și acoperite cu tufiș.

Acolo-i »casa sfântului« — ne zise un călăuz, acum »vechiu« locuitor al mănăstirii. Acolo trebuie să mergem! Sfântul Nicodim acolo și-a făcut primul loc de adăpost înainte de a fi făcut mănăstirea cea veche.

Rămasărăm uimiți. Locul cu »casa sfântului« nu se părea de parte; dar era cu neputință să eși acolo. Stânci prăvălite, țepișe, pereți perpendiculari, să ridică înspăimântători, ca la o cetate inespugnabilă, încât nici vorbă de suiș. Remâne deci să încunjurăm, la reîntoarcere, pe deasupra dealului, din fața intrării bisericii, și să vedem peștera, numită »casa sfântului«.

După ce am văzut și »baia« improvisată în alvia văii, unde unii dintre călăuzii nostri se laudă a fi luat băi, des de dimineață, ne întorcem ear la mănăstire, și suim cu încunjur deasupra masivului de stâncă, care apără, ca un uriaș paravan, de toate viscoalele și vânturile întreg așezământul mănăstirii. —

Partea aceasta, care e chiar proprietatea mănăstirii, e plantată cu braduleți și cu stejerei tineri și promite a deveni cu vreme o parte de toată frumseța: Când ajungi aci îți dai seamă, că ești la împreunarea alor două vâlcele, pe cari le desparte gruețul acesta stâncos, care apără cu trupul său mănăstirea de toate viforurile. De aci duce o cărărușă îngustă, dar foarte prăpăstioasă în jos, care ca la 200—300 de metri se sfârșește brusc într'un părete de stâncă. Aci la stângă, în păretele cel mai înalt se deschide o poartă, la care trebuie să te urci, ca pe șea, la o înălțime ca de un metru, apoi ajungi într'o peșteră, largă ca o tindă, bine scutită din toate părțile. Ai putea așeza în ea un pat, o masă, cuptor etc., ca într'o cameră de locuit. E uscată din toate părțile, numai padimentul e umed. Asta e »casa sfântului«. Ea se lărgeste din ce în ce; petrele din sus se tot sfarmă și cad, făcând tot mai largă boltitura ei. — De aci curge izvorul de apă, care se varsă în vale pe un scoc improvisat alcătuind o mică cascadă.

Aci trăia, după tradiție, Sfântul, iarna-vara, și nu eșea din peșteră numai odată în zi, la răsăritul soarelui, când înghenunchia și se ruga, înaintea peșterii, închinându-se către Răsărit. —

* * *

Cine să fi fost acest »sfânt« care și-a făcut lăcaș în creerii stâncilor și s'a vârat așa adânc în pomenirea oamenilor? Eată întrebarea care mi-s'a pus; ea m'a însoțit neconținut cât am stat, vreo 4 zile, în preajma acestui locaș de pace evlavioasă.

În seara zilei s'a întors din calea sa apostolică iubitul nostru amfitrion, Vlădica Lugojului și stăpânul mănăstirii; cu dânsul s'a întors vioiciunea și veselia aceea nesecată, care înflorește neconținut în societatea Ilustrității Sale. Ne-a povestit ce a văzut, cum a umblat, pe la mănăstirea »Plosca-baia« — nomen et omen — am mai și închinat din cele vinuri ale mănăstirii, și ne-am muiat sufletul în rugăciuni, în mica bisericuță, dimineața și seara, dar »casa sfântului« și Sfântul nu-mi eșia din minte. Era ceva nou. —

Nu se vor uita curând serile plăcute, ce le petreceam în foișorul casei, în aerul recoros, în conversație familiară plăcută, ca și când am fi toți frați, »cu un suflet și o inimă«. Nu se vor mai uita glumele nevinovate ce se făceau cu »pictorul«, un tiner boheme din Budapesta,

care a fost frimis de comisia monumentelor țerii, ca să cerceteze însemnătatea vechii clădiri și a picturilor ei. El se ocupă și cu problema mașinei de sburat, și știa să ne reproducă fidel sunetul ce-l face fiecare sistem de aeroplan, pe care le-a văzut și auzit la meetin-gul din Pesta. Avea chiar însuși un sistem nou de mașină, care-și așteaptă Mecenatele pentru a fi pusă în praxă și în mișcare. Mai era pictorul nostru și un vânător mare; odată a puscat un fasan tiner, de ne-a înfruptat pe toți cu câte o bucățiță; ear într'o seară auzind, că un urs s'ar fi zărit în apropiere, prin pădure, nu s'a mai putut odihni, și numai eată că nu-l! »Unde-i pictorul, unde-i pictorul?« —

— S'a dus la Hațeg, pe jos, ca să se provadă cu gloanțe de pușcă pentru a răpune ursul din pădure. Poate că a auzit și ursul despre hotărârea aceasta, poate că nu; destul ca nu s'a arătat în aretul pictorului. Cine știe poate se temea criminalul, că-l va pune să stee model... Destul, că am răs mult pe socoteala ursului din pădure, și pictorul nostru era mulțămît, că ne face petrecere.

Dar după momentele de distracție erau solemne clipele de recreație sufletească, ce le petreceam în biserica sfântului Ion Bogoslovul. Dimineața slugea însuși Archiereul sfta liturgie, cu asistință de câte 2 preoți; și cantori erau tot preoți, și cântau din cele 2 strane, pe întrecute, de trâmura cupola vechiei biserici. Ear seara, când peste dealuri și peste văi se lăsau umbrele, și liniștea imbrăca și mai mult tot jurul, se bătea toaca, se aprindeau luminările în biserică, și ne adunam unul câte unul în tăcere, ca niște umbre ușoare, și se începea slujba parac-lisului. Coboreau și cosașii de pe coaste, și muerile strângătoare de fân, și băețandri, cari erau prin prejur cu vitele, și veniau la biserică.

Era atâta dulceață în slujba aceasta vespertină, de nu se poate spune. Eram răpiți cu toții a cânta și a face ca și mai cu putere să răsbată rugăciunea noastră la izvorul milelor. La urmă înghenuncheam cu toții și Archiereul, singur, rostia cu glas trâmurător de emoție rugăciunea către preacurata Fecioară, »folositoarea neamului omenesc«. Nicăiri, ca aici, n'am simțit fiorul dulce al acestei rugăciuni, așa de des rostită.

Și când eșiam din bisericuță, afară în aerul răcoros și vedeam pădurea poleită de răvărsarea arginție a lunii, mi-se părea că în vederea noastră răsare o lume apusă și cu ea renaștem și reîntinerim și noi, pe aici, pe urmele lui Nicodim.

Peregrinus.

Aforisme politice.

— De un deputat maghiar —

În politică așa de mult ne-am dat cu banii falși, încât ni-se pare de a dreptul suspect omul, care are aur în pungă.

Herczeg Ferencz.

Omul faptelor.

De St. B. Stanton.

Adevărata „piatră a înțelepciunii” e: munca. Nu speranțele, ci mâinile ajută. Atunci ne întărim, când spiritul nostru tinde spre idealul muncii. Numai sub sarcina disciplinei creștem cum se cade, drept. Naia încărcată plutește mai sigur.

Pe când tândălim zile întregi, lumea așteaptă după noi. Suntem înconștii de întârzierea noastră, până ce o clipă a sorții nu ne aruncă înainte în linia de foc. Când apele să ridice la țarmul nostru înceată jocul schimbăcios al valurilor.

O colină din fața noastră e mai înaltă decât un munte din dosul nostru. Lucrurile amânate de pe o zi pe alta să grămădesc ca un nor și întunecă soarele. Ele aruncă umbră peste tot ce să ’ntâmplă într’acea, punând viața sub o anatema morală. Prima noastră faptă însă limpezește văzduhul. Poarta libertății noastre poate fi închisă cu un lăcăț mic; dar și mai mică e cheia ce’l deschide. Zelul așteaptă, numai până se trezește interesul. Lucrurile ne sunt moale, până ce nu câștigă valoare pentru noi. Te au sedus odată la primul pas, atunci te și câștigă. Chiar și în lumea morală ajung lucrurile în sfera de atracție reciprocă, numai dacă sunt destul de aproape. Toate căile conduc ori și unde, dacă le urmărim destul de departe; continuarea ori cărei cărți conduce prin literatura întreagă. Cercul nostru de activitate e determinat de raza cunoștinței noastre; interesul nostru ajunge numai până unde vedem o legătură cu viața noastră. Însămănătatea unui lucru atâră delă interesul ce ni-l poate deștepta, cel mai bagatel lucru din sfera interesului nostru e cu mult mai important decât cele mai însemnate lucruri, care sunt afară de aceasta sferă.

Nime nu e nimicit, decât cel ce se conzideră ca atare. Numai aprețierea noastră proprie ne pune margine, cel ce nu’ș trage gard, nu’l are. Numai cu perdelele lăsate ne găsim în întunec. Încrederea și neîncrederea în sine însuși ne duc vrând-nevrând la ținta prevăzută de ele. Succesul e mai mult o chestiune de siguranță morală, decât de pricepere. Fiind geniul capricios, adesea nu produce nimic. Intrucât ne încredem în talentele noastre suntem sclavii lor, adevărata noastră putere zace în voința noastră.

Viața ne încearcă până la os. Soartea nu să lasă amăgită de o lucire frumoasă. Momentul deciziv nu așteaptă până i-ți aduni forțele armaturei tale, ci te caută pe neașteptate, când te afli nelarmat.

Amânând săvârșirea unui lucru pe vremuri, când sperăm a fi mai bine pregătiți ni-se întâmplă de suntem siliți a-l săvârși în momentul celei mai mari neputințe.

Fiecare trebuie să atace viața acolo, unde îl întâlnește și să lupte strășnic cu soarta, unde-l surprinde.

De ce te temi, trebuie să-l ataci. Te spărie numai dușmanul nevăzut, numai stând în colibă, auzi vântul șuierând. Sângele rece înlocuiește adese curagiul, desconsiderarea vieții în multe cazuri are acelaș efect. Adevăratul curagiu constă însă în statornicia sufletului tare; valoarea și mărimea curajului stă în raport cu frica suprimată. Cei fără experiență și imbecili sunt totdeauna obraznici; eroismul însă locuiește numai în inimele simțitoare. Frica crește mai mult prin puterea fantaziei noastre decât prin grozăvenia înșăși a obiectului temut.

Puține rele supravețesc demascarea lor. Nici o groază nu e așa de mistuitoare, ca și groaza de necunoscut. Supărarea ne torturează numai când e fără rost. Căci ori ce determinare a rostului ei o reduce; ear găsindu-i motivul o alungăm. Dacă am reușit a analiza un lucru, ne-am scăpat de el. În clipa, în care exclamăm: ce grozav e! — numai e așa grozav.

Nu hotărăște: ce ne trebuie, ci cum întrebuițăm. Cei ce ne sunt superiori, nu li-s'a dat mai mult, ci au întrebuițat mai bine ce li-s'a dat. Talentul e o capacitate de a înrola în serviciul nostru puteri, ce sa află în sfera fiecăruia. Toate cele de lipsă pentru edificiul, ce voim a-l ridica, le aflăm în noi înșine. Nu suntem supuși întâmplării, ci impulsului propriu. Norocul vremilor rar își găsește omul, care să-l știe folosi.

Stând totdeauna gata ajungi mai de parte, decât așteptând împrejurări favorabile. O cale de scăpare nu trebuie așteptată, ci făcută. Mântuirea nu se sperează, ci se lucrează. Un om e cu atât mai important, cu cât el dă mai puțină importanță împrejurărilor.

Unica piedecă a dezvoltării noastre este îndestulirea cu noi înșine, ea singură ne ține departe de desăvârșire. Lauda adese descuragiază. Succesul adeseori devine pricina unui nesucces. Dacă învingând simțim în noi focul sacru, ne purtăm adese prea profan. Neizbutirea începutului ne potențează niziunța, și conduce la un desăvârșit, deși poate mai îndepărtat succes. Pe florile timpurii cade bruma mai întâiu. Monumentul de glorie devine adese mormântul geniului.

Cine nu îndrăznește a încerca imposibilul, nu va putea isprăvi nici posibilul. Căci o țintă finală nu există aici, ci tot ce câștigăm să culege din pas în pas pe drumul muncii. Ori ce țintă determinată înainte aduce călătoria noastră prea curund la popas. Nimenea nu

face fapte mari cu conştiinţă de mărimea lor; pentru că numai acela le face, căruia nu i-se par mari. De aceea în fondul fiecărei biruinţe rezidă un sentiment de insuficienţă. Crescându-ne nemulţumirea cu noi înşine e un semn mai mult al destoiniciei decât al micimei succeselor noastre. Căci cunoştinţa micimii proprii este cel mai sigur semn al mărimii şi a şti, că nu ştii nimic este cea mai mare înţelepciune. Urcându-ne încet pe deal în sus, părem oamenilor din vale, că umblăm pe culmea înaltă. Flacăra idealurilor noastre de mai înainte este întunecată de soarele idealelor noastre nouă. Opera primă este detronată şi alungată de stăpânirea operei posterioare. Recitirea te duce la revocare. Noi ne renegăm ediţiunile anterioare.

Bărbaţii faptelor mari să deosebesc de ceilalţi mai ales prin aceea, că ei supraveţuesc caderea lor şi învaţă din propriile greşeli. Cel datat a învinge, cade numai cu ultima suflare. Partea cea mai mare a superiorităţii noastre o datorim slăbiciunii rivalilor nostri. Cu niţel »mai mult« li învingem pe toţi. Câţi biruitori nu au mărturisit, că duşmanul lor a părăsit terenul de luptă tocmai în clipa când el însuşi voia să se retrage. Evenimentele stau pe-o temelie foarte îngustă şi lumea totdeauna oarbeacă pe muchea existenţei. Îţi stă mintea în loc când vezi, cum fatalitatea istorică în unele momente decizive stă pe ascuţişul cuţitului. Toate lucrurile depind de un fir de păr.

Indemânările noastre sunt ca neşte canaluri, cari conduc dela înălţimi apele reciritoare ale vieţii spre a ne roura zilele seci ale noastre. Acţiunile creatoare sunt rari, şi multă vreme trebuie să ne mulţumim a ne hrăni cu resturile bogăţiei lor. Binecuvântarea rarelor momente creatoare ni-se dă, ca o moştenire a abilităţilor noastre. Tocmai rigiditatea vieţii exterioare prezintă mai mult scut şi mediu priincios pentru viaţa interioară. Cu cât e coaja mai groasă, cu atât circularea sucului e mai sigură. Omului cu cumpăt obicinuinţa îi este spre uşurare, nu spre greutate.

Lumea e o transacţiune. În natură nimic nu se validează în mod absolut, totul e o acţiune şi reacţiune. Forţele eterne urmăresc progresul pe calea acomodării. Chiar şi în lucrurile mici viaţa noastră trebuie să ţină seamă de resultanta acelor puteri a căror conflict ar fi pentru noi o distrugere. Numai cel neespert se împotrivesc trufaş, înţăleptul face concesii. În conformare zace succesul, în ascultare îndestulirea. Vorba e că noi nu putem cârmul soarta, ci ne putem accomoda Natura ajută totdeauna, însă nici când nu slugăreşte. Pretutindeni indulgenţa aduce câştig.

Ce se întinde prea mult, să rupe. Cine are prea multă încredere în pământ aceluia nu îi înfloresc florile vieţii. Ori ce lucru ar trebui

să mai lase loc şi pentru noi înşine. Nu e vrednic să facem un lucru dacă nu am fi în stare să-l facem mai târziu mai bine sau ceva mai bun. Fă puţin, dar bine; numai puterea juvenilă ne duce vesel înainte. Mărimea nu stă în aceia ce facem, ci în ceia ce suntem, nu în ezechitare, ci în capacitate.

Viointatea naturii provine din aceia, că e naturală. Cea mai bună recreare este a trăi aşa încât de ea să nu avem lipsă. Oarele muncii binecuvântate recrează chiar aşa de bine, ca şi oarele odihnei. Partea cea mai mare a timpului ce-l câştigăm, o pierdem prin modul câştigării. Viaţa trebuie să lase intelectului loc, ca cugetele să poată avea aer şi lumină. Odihna e ajutorul propriu al naturii. Ogoarele nu sunt leneşe, pentru că stau toată iarna fără rodire. Înţelepţii au fost totdeauna bărbaţii unei bogate odihni.

Oarele sărbătorii nu sunt oare de nelucrare, ci oare fără program. Înţelepiciunea Orientului a devenit pentru noi o marfă mai preţioasă decât ţesăturile şi aroamele lui. *A şedea în tăcere, meditănd lângă râul din al propriei vieţi*: aceasta atitudine trebuie să o înveţe şi lumea Apusului. Mai bun e ceea ce se rotunzeşte de sine; n'are nici un rost a ne pripi desăvârşirea. Poamele timpurii au un gust pe care nu-l poate da o coacere grăbită. Nu tuturor li-se plineşte vremea în acelaşi timp. Înainte de-a sosi vara noastră ni-se par oprite florile; şi până nu ne vine secerişul grăunţele noastre sunt slabe. Dar mai curând ori mai târziu vine momentul când puterile inerte se pun în acţiune. Nimic nu ne poate denega ceva decât îndrăzneala. Ori ce greş e numai un succes întârziat; căci el trezeşte în noi o putere potrivită pentru un succes neaşteptat. Nu ce cruţăm, ci ce dăruim constituie bogăţia noastră lăuntrică. A noastră este moştenirea tuturor darurilor ce le facem. Munca nu e mai puţin preţioasă dacă în locul unui câştig momentan ne adaugă ceva la valoarea internă. În viaţă nu răsare sămănătura totdeauna unde o împrăştiem, aşa încât nu ştim că săcerăm ale noastre. Inspiraţia vine atunci când nu o mai căutăm. În improvizările noastre curge uneori nu discursul pregătit, ci un râu de idei din adâncuri necunoscute.

Proba şi valoarea fiecărui lucru este el însuşi. E mai bine a face un lucru de dragul lui însuşi, decât de dragul unui scop mai depărtat. Cunooscând lipsele lumii, vom şti să aplicăm în ceasul potrivit bărbatul adevărat. Dacă cunoaştem numai ale noastre lipse, atunci în cel mai bun caz, suntem numai copii. *Mulţi caută, şi unul singur găseşte; mulţi aşteaptă câte o faptă şi unul singur o făptueşte: acesta e »cel Mare«.*

Adunarea învățătorilor din Archidieceza Blajului.

Intrunirea în fiecare an odată a învățătorilor la locul acela unde se poartă destinele și cărma școalelor noastre gr.-cat. de pe teritoriul diecezei, este un prilej de întărire sufletească și oțălire a tuturor puterilor pentru acei membrii ai »Reuniunii învățătorilor din archidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș«, cari sunt esmiși ca delegați din partea singuraticelor despărțăminte. Pentru că, deoparte convin unii cu alții, chiar colegi de școală, rezolvându-și astfel destule alte afaceri iar de altă parte pentru că pot pune la cale, în conglăsuire multe afaceri ale școalei noastre, mai ales afacerile ivite cu intrarea în viață a legii școlare din 1907; apoi li-se mai dă ocazia a vorbi, ca oameni formați acum, cu foștii lor profesori de odinioară, și mai ales având norocul, de a asculta cuvintele celui mai suprem inspector al școalelor la cari servesc, ale I. P. S. D. Metropolit, stăpânul înțelept al tuturor așezămintelor noastre de cultură religioasă de pe cuprinsul acestei archidieceze.

Despre adunarea din acest an, care s'a ținut în 30, 31 Octombrie și 1 Novembre a. c., s'ar putea scrie cel mai de seamă raport din câte s'au scris vreodată, dela existența acestei reuniuni, pentru că învățătorii au ținut a se presenta într'un număr neobicnuit de mare, aproape 100, au ținut să trakteze chestiunile școalei ca unii, cari simțesc cu adevărat lipsurile vieții noastre, căutând a aduce hotărârile cele mai sănătoase, întru promovarea școalei și învățământului nostru primar. —

Ținuta bărbătească a învățătorilor, cum și nizuința și iscusința de a motiva propunerile făcute în cele 3 ședințe ale adunării, a făcut a se vorbi cu laudă despre ei, în cercurile mai înalte de acolo, iar prin neșovăirea în cele ce se țin de datorințele lor către neam au sădit nădejde de bine în inimile celor îngrijorați de curentul stricăciunei ce începe a bântui printre rândurile lor. — Și cea mai bună dovadă despre aceasta este hotărârea firmă și plină de mândrie și însuflețirei de a crea în Blaj, o casă a învățătorilor, menită a da creștere cuvenită și ajutorință materială orfanilor de învățător. —

Intruparea ideii orfelinatului acestuia se află abia în stadiul primului început și ea va trăbul să preocupe încă mult mintea și inima, învățătorilor, până va ajunge a se cristaliza pe deplin. — Unanima hotărâre, cum și însuflețirea dovedită sunt cele mai puternice garanții

că idea trup se va face și atunci numărul institutelor noastre de mântuire va mai crește cu unul.

S'a vorbit în aceste 3 ședințe și despre *activitatea extrașcolară* a învățătorilor noștri, de care s'a vorbit limpede în adunarea de toamnă a desp. Cluj, și în timpul din urmă aproape în întreagă presa românească. Învățătorii au ținut de cuminte a cere dela opinia publică, că fiind ei în deplina cunoștință a datorințelor lor față de popor și purtând la inimă desvoltarea și înaintarea culturală și economică a lui, să nu li-se *impună* aceasta activitate, ci să li-se lase a se ocupa aceia cari pot, cu aceea ce pot, și acolo unde se poate, iar acolo, unde dâșii din cauze bine pricepute nu pot lucra, să fie înlocuiți cu alți intelectuali din neamul nostru, mai liberi și mai independenți. —

Un fel de prea mare îngreunare (!? Red.) a slujbei lor, au socotit împreunarea oficiului lor de învățător cu cel al cantorului, care răpindu-le o mare sumă de oare și astfel de multeori suferind instrucțiunea nu pot satisface mai ales organelor de controlă ale statului, cari pretind dela ei, a se dedica cu trup cu suflet numai oficiului de învățător. Invocând apoi și motive de altă natură, ca de ex. acea că slujba de cantor are urmări primejdioase pentru învățători din punct de vedere igienic, apoi, că statul lor este micșorat, prin faptul că sunt socotiți alături cu cei mai de rând oameni, cari știind cănta în strană câteodată chiar mai bine și mai frumos decât învățătorul, micșorează acestuia cinstea înaintea poporului, mai departe, că cele mai multe neînțelegeri între preoți și învățători să nasc din aceasta împrejurare, învățătorii au hotărât a prezenta Preaveneratului Consistor archidiecezan, un memorand, în care vor cere despărțirea acestor 2 oficii unul de altul, și în scopul acesta au ales o comisiune de 6 membrii cu îndrumarea ca să redacteze acest memorand, să'l sub-scrie și înainteze pe calea biroului central, — Preaveneratului Consistor. —

Acestea ar fi în liniamente foarte generale hotărârile adunării bine și frumos începute și încheiate, ce se datorește în locul prim tacticei prudente a noului președinte I. F. Negruțiu. A. P.

CRONICA

Pentru noua biserică din Cluj.

În zilele trecute epitropia bisericeii din Cluj a primit dela administrațiunea centrală din Blaj, suma de 4192 cor. — rezultatul colectei făcute printre credincioșii archidiecezei de Alba-Iulia și Făgăraș. Firește

s'a primit cu mare mulţămintă acest dar adunat creştăreşte cu discul de pela cei buni credincioşi săraci. Dar nouă ne va fi permis a pune întrebarea: oare e în proporţie suma aceasta cu numărul satelor 1350? ori cu numărul preoţilor de 690? ori cu numărul suflelelor de peste 420.000, după care nu se vine nici un filer pe suflet?!

În vederea scopului credem, că onoraţii preoţi vor folosi şi alte prilejuri viitoare pentru a ajuta o cauză, ca şi biserica din Cluj.

Relevăm pe acum, — şi până se va publica lista completă a contribuitorilor, — că s'au distins în colectă următoarele parochii cu sume de peste 20 cor. Galda (28'50), Feneşul săs. (51'30), Sân-Mărtinul de Câmpie (23'30), Tic (35), Căpâlna (20'40), Bucium (40), Mărgău (35'11), Zlagna (46'32), Sibiu (210'42), Pogăceana (30), Topliţa (48), Crăciunelul de jos (30), Blaj (20'36), Cut (21'40), Feiurd (88'80), Frata (25'50), Desmir (22'60), Secuieu (23), Fizeş (28'20), Şermaşul-mare (55), Cojocna (74'50), Alămor (23), Teuş (55), Topa deşartă (30), Ileni (24), Bogdana (20), Şeuşa Câmpiei (20), Gădălin (25), Petridul-m. (28'40), Lechinţa de Mureş (45), Milaş (24'60), Teaca (20), Mădăraş (22'60), Apahida (26'40), Tulgheş (20), Draşov (30) D. St. Martin (27'44), Ludoşul de Mureş (45'22), Berind (27), Doştat (120'26), Luna de Ar. (54), Bucium şeasa (145), Noul săsesc (23).

În diecesa Orăzii-Mari, colecta pentru biserica din Cluj se face chiar acum. Ilustratea Sa Episcopul dr. Demetriu Radu a dat sub nr. 3402 un circular larg în cauza aceasta, în care reproducând circularul Prea Ven. Consistor din Blaj, zice:

„Aducând noi aceste la cunoştinţa Fraţilor Voastre, totodată Vă rugăm în Domnul, ca în vederea scopului sfânt să urmaţi *cu tot zelul* dispoziţiunilor cuprinse în circularul citat, iar banii adunaţi, dimpreună cu *conspectul nominal* al piilor oferenţi să-i transpuneţi de-a dreptul oficiului administrativ al fundaţiunilor diecezane, până în 31 Dec. 1910...“

Astfel este întemeiată nădejde, că din diecesa Orăzii mari, deşi mai puţin estinsă, se va colecta o sumă mai însemnată. — Au mai binevoit a coniribu, în timpul din urmă (vezi nr. 9—10 al Răvaşului).

Nr. 624. Petru Morariu, Feneşul săs.	20 cor.
„ 625. Mateiu Andron, învăţ. Apahida	5 „
„ 626. Elena Ceuşan, Cluj	10 „
„ 627. Emil Petran, par. în Almaşul mare, colecta dela „jocul miresii“, la nunta d-lui Iustin Poruţiu cu d-şoara Cornelia Pop, în Fildul de mijloc, suma de	125 cor.
	160 cor.

Dumnezeu răsplătească-le tuturor din harurile sale bogate!

— **Parastas pentru dr. Bunea.** Implinindu-se aniversarea tristă a morții regretatului canonic învățat *dr. Augustin Bunea*, în biserica gr.-cat. din Cluj, se va celebra un parastas împreună cu panegiric, Duminică în 4 Dec. n. la sfârșitul sfintei liturgii, la oarele 11 a. m. Va cânta corul bisericesc al tinerilor universitari români.

— **„Bărbați mari ai neamului.”** Sub aceasta numire a început să apară la Cernăuți, în favorul alumnului „Junimii” o serie de ilustrate, aducând portretele fruntașilor români de pretutindeni. S’au tipărit până acum aproape 20 ilustrate. Dintre ai noștri se dau portretele: Ales. Mocsonyi, Nic. Negruțiu, Ion Agârbiceanu și dr. Aug. Bunea; cest din urmă încadrat în doliu... Bună idee a avut dl I. E. Torouțiu, inițiatorul și conducătorul acestei modeste, dar sugestive acțiuni culturale, la care este a-se adresa orice cerere pentru astfel de cărți postale. (Cernăuți, str. Carolina 5).

— **Au fost distinși** cu titlul de protopop on.: dr. Ambr. Chețianu dir. gimn. Ioan F. Negruțiu, dir. preparandiei, Iacob Popa, secret. metrop. și Iulius Brut Micu, protonotariul consistorial — toți din Blaj. Felicitări!

— **Numele Vlaicu** sboară azi din gură ’n gură purtând gloria unui ardelean, care a inventat o mașină de sburat și s’a avântat cu ea în văzduh. Dăm portretul ingeniosului tiner și în nrul viitor vom publica o schiță ce ni-o trimite un fost coleg de școală al sburătorului.

— **Dr. Silviu Dragomir**, un tiner teolog, care cercetează istoria trecutului nostru mai ales izvoarele slavice, a plecat la Moscva, pentru continuarea cercetărilor. Ne bucurăm de acest fapt, tocmai pentru că prețuim mult cercetările istorice și am dori să vedem cât mai mulți tineri pasionându-se de studiul istoriei, în locul ori căror altor pasiuni ignobile.

— **Hymen.** Atanasie Pantea, teol. abs. și d-șoara Silvia Pop, fca preotului din Jucul de jos, — fidanțați.

— În 20 Nov. s’a celebrat cununia tinerului cleric Iustin Poruțiu, din Desmir, cu Cornelia Pop, fca preotului Ștefan Pop din Fildul de jos. Marea și frumoasa biserică nouă din Fild, zidită în stil oriental, care am dori să facă școală, a fost anume binecuvântată în aceea zi, ca să se poată celebra cununia în curate cuprinsurile ei. Astfel actul cununiei fetei preotului a fost primul act religios celebrat în mândra biserică, care a costat 100.000 cor. Nași au fost dl Iuliu Poruțiu, din Almaș, cu fca sa d-șoara Viola și dl dr. Valentin Poruțiu cu dna Dora n. Bianu. Preot cununător a fost protopopul Morlaciei Ioan Pop, care mai întâiu a umplut cu frumos glasul său largă cupolă a noiei biserici.

Prin aceasta cununie s’au legat două familii istorice preoțești, vechi ca două dinastii. Părinții mirilor era fiecare al 9 vlăstar preoțesc

În familia sa, reprezentând fiecare câte o generație, fapt ce s'a releva în frumoase cuvinte la masa de ospet. S'a jucat și jocul miresii în scop bisericesc, adunându-se 250 cor., din care 125 cor. s'au dat bisericii nouă din Cluj, 125 cor. bis. nouă din Huedin, la care sumă protopopul Ioan Pop a adaus și honorarul de 40 cor., primit dela nașul dr. V. Poruțiu.

— **Lucruri Sârbești.** Cetim în «*Tribuna*» (nr. 191—910) sub titlul acesta următoarele: »Ca și vecinii Unguri, Sârbii într'o pornire caraghioasă a șovinismului lor, au pornit o luptă crâncenă de extermitate a elementului românesc. Românii din regat cari ar fi voit să călătorească printre acești frați, cari zac în cel mai cumplit întunec au fost opriți la graniță. Cei veniți de acolo povestesc cumcă autoritățile sârbești au confiscat și au distrus toate cărțile scrise în limba românească». Spune apoi că doi eminenți tineri profesori G. Giuglea și G. Vâlsau, poetul, au străbătut valea Timocului până la Negotiu vizitând 40 comune românești, găsind neprețuit material de limbă, cuvinte de origine latină, cari la noi nu se mai întrebuintează forme necunoscute, apoi balade, basme și cântece de frumseță fermecătoare. La Negotiu însă tinerii cercetători, sub pretext de spioni, au fost prinși și escortați la Turnu-Severin. Și totuși unii naționaliști de ai noștri făceau ochi dulci Sârbilor, când cu anexia Bosniei!

Cărți — Reviste — Ziare.

— În Blaj va apărea la anul nou o nouă revistă redactată de profesorii seminariului teologic.

— **Revista revistelor străine** este noua rubrică ce vom introduce în „*Răvaşul*“, căutând a-l face tot mai variat și interesant. Având la îndemână sute de reviste, din cele maai de frunte, ce apar în Țară și în străinătate, vom căuta să relevăm din ele tot ce credem, că poate slugi spre orientarea și indemnul cetitorilor, având de scop nu numai a amuza pe cetitori, ci și a-i îndemna la lucru, pe terenul cultural.

— **Neamul românesc literar.** (A. II. nr. 41.) recensează pe larg vol. VI. al „Cărții de aur“. Original, ca totdeauna, dl Iorga relevă, că momentele de înălțare ale vieții noastre publice sunt ecouri ale bărbăției și vitegiei fraților de peste munți, în schimb și scăderile noastre își au explicarea psihologică din colo.

Analisând lupta noastră energică și solidară împotriva legii școlare din 1879, dl Iorga zice:

„...E un răsunet al biruinții dela Plevna. Și oare în tonul scăzut, în temerile mișelești, în desertiunile nerușinate, în abdicările desonorante de azi din Ungaria, să nu fie răsunetul surd al scăderii morale, în care a doua zi după războiu s'a cufundat România biruitoare?“...

— «**Vatra familiară**». Îndemnuri şi sfaturi pentru viaţa casnică. Ediţia II. revăzută şi întregită. Edată de Societatea de lectură »Inocenţiu Micu Clain» a teologilor din Blaj. Această cărticică, menită păturii noastre largi, orăşeni şi săteni deopotrivă, în prima ediţie a fost primită cu multă simpatie de obştea cetitoare. Dovadă împrejurarea, că în cursul alor 3—4 luni s'a epuizat cu totul. Cu aceeaş simpatie a fost primită de presă şi de cercurile literare competente. Iată, de pildă, recenzia prezentată comitetului central al »Asociaţiunii», care e o justă şi frumoasă apreciere:

«Cărticica «Vatra familiară» de F. X. Wetzel, tradusă de Societatea »Inocenţiu Micu Clain» a teologilor din Blaj, ne prezintă idealizarea vieţii unei familii. Ea dă învăţături, în formă literară frumoasă, în spiritul religiei creştine, a ştiinţei de azi, despre baza adevărată şi despre condiţiile vieţii familiare şi sociale. Discută valoarea credinţei şi iubirii pentru viaţa familiară, condiţiile unei case de locuit, însuşirile şi datorinţele unei soţii bune şi a unui soţ ideal, lectura indispensabilă pentru o familie, credinţa reciprocă între membrii familiei, înfrânarea dela beutură, ca condiţie pentru sănătatea individuală, virtutea creşterea copiilor, ş. a., scurt tractează despre tot, ce contribuie la fericirea vieţii familiare, care face baza solidă la ţaria statului şi bisericii, toate pilduite cu date luate din viaţa reală, religie şi ştiinţă.

Tot ce ni-se spune în aceasta cărticică se exprimă în un stil frumos, avântat, impresionător. Limba e destul de bună, ici coale se simte însă influinţa limbii, din care s'a tradus. Aceasta cărticică merită să fie lătită în cercurile largi a celor, cari ştiu ceti, căci ea oferă o lectură, ce trebuie să fie binefăcătoare. Propun, ca comitetul »Asociaţiunii» să se îngrijească de a procura exemplare din aceasta cărticică pentru Bibliotecile populare.

Dr. Iosif Blaga »

«*Transilvania*», Octomvrie—Decemvrie, 1909.

A doua ediţie se înfăţişează în formă premenită. S'a revăzut cu grijă şi s'a întregit, lărgindu-se şi îmbogăţindu-se părţile, cari s'au relevat sărace. S'a stăruit mult, ca să fie cât mai românească sub toate privirile. Şi, în chipul acesta, se pune la îndemâna publicului mare, o carte, care merită toată luarea aminte şi o răspândire cât mai largă.

Se află la toate librăriile româneşti şi la societatea »Inocenţiu Micu Clain» în Blaj (Balázsfalva). Preţul numai 30 bani.

— A apărut nr. 19 din revista ilustrată pentru copii «**Flueraşul**» sub conducerea d-lui Florian Cristescu, institutor.

— Pentru limbă doi articoli de Axente Banciu şi Virgil Oniţiu Braşov 1910. Preţul 30 fil.

Carmen Sylva: *Prinţul Codrului* trad. de Sia Hârtu. Bibl. „Lumina”. Preţul 30 bani.

— Cornel Moldovan: *Cetatea Soarelui* (poesii). Bucureşti 1910. Preţul 2 lei. Vom reveni asupra preţiosului volum.

— Dintre publicaţiunile mai nouă ale Academiei Române, cari ni-s'au trimis şi nouă, relevăm îndeosebi câte-va.